

IMOVINSKOPRAVNI SPOROVI KAO PREDMET OBITELJSKE MEDIJACIJE: NA PUTU KA SVEOBUHVAATNOJ MEDIJACIJI

Izv. prof. dr. sc. Anica Čulo Margaletić*

UDK: 347.627.028:347.21(497.5)

347.626:347.91(497.5)

DOI: 10.3935/zpfz.74.2.02

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: ožujak 2024.

Sporovi koji se javljaju između članova obitelji mogu biti imovinske i neimovinske naravi. Međutim, posebnost ovih sporova, za razliku primjerice od nekih drugih iz područja općeg građanskog prava, jest njihova povezanost, isprepletenost te međuuvjetovanost. To osobito vrijedi kada je riječ o sporovima koji nastanu zbog prestanka obiteljske zajednice, kada je potrebno riješiti mnogobrojna pitanja koja se tiču, među ostalim, i pravnih posljedica koje takva promjena donosi u život svakog člana obitelji posebno i svih članova međusobno. Nužnost jest svakako preoblikovanje postojećih odnosa, a postupci kakav je obiteljska medijacija, kojima je cilj pomoći i osnažiti pojedince u preuzimanju aktivne uloge u kreiranju vlastitih rješenja otvorenih pitanja uz pravodobnu potporu stručne, educirane osobe, od neprocjenjive su važnosti. Polazeći od navedenoga, u ovome ćemo radu nastojati razmotriti postojeće stanje kada su u pitanju mogućnosti primjene obiteljske medijacije kao načina rješavanja sporova imovinskopravne naravi s aspekta pozitivnog zakonskog uređenja, te pokušati proniknuti u razloge ograničene primjene ovog alternativnog puta, kao i dati neke prijedloge o tome kako približiti ovaj obiteljskopравни institut stručnoj, ali i općoj javnosti s ciljem osnaživanja i širenja primjene mirnog rješavanja sporova obiteljskopravne naravi, a koji se odnose i na imovinu.

Ključne riječi: obiteljska medijacija, sveobuhvatna medijacija, imovinskopravni sporovi, mirno rješavanje sporova

---

* Dr. sc. Anica Čulo Margaletić, izvanredna profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; aculo@pravo.unizg.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0001-7688-8366

1. UVODNE NAPOMENE I OSVRT NA RAZVOJ MIRNOG RJEŠAVANJA SPOROVA OPĆENITO I POSEBNO U PODRUČJU OBITELJSKOG PRAVA U HRVATSKOM PRAVNOM SUSTAVU

Sporovi između članova obitelji imaju mnogobrojne posebnosti koje ih čine osobito prikladnima za rješavanje u postupku mirnog rješavanja sporova kakav je obiteljska medijacija. Naime, odnose unutar obitelji snažno obilježava emocionalna komponenta i oni su u pravilu trajni. Trajnost odnosa i usmjerenost članova obitelji jednih na druge i nakon rješavanja prijepora zahtijeva drukčiji pristup koji će omogućiti smanjenje intenziteta konflikta, poboljšanje međusobne komunikacije, usmjerenost na buduće odnose. Osim toga je vrijedno napomenuti kako je i obveza države pružiti pomoć članovima obitelji osobito kada su obiteljski odnosi u krizi, kada nastane spor, jer je obitelj pod osobitom zaštitom države, a ako je riječ o prijeporima u koje su na izravan ili neizravan način uključena djeca, tada je ta obveza države još dodatno naglašena.¹

Mirno rješavanje sporova iznimno je važno kao dodatna opcija, uz redoviti put pružanja pravne zaštite u sudskome postupku, za mnoge obitelji suočene s izazovima konflikta koji često prerasta u pravni spor. Pretpostavke za primjenu alternativnog puta su s jedne strane postojanje sustava, dakle ustanova, tijela ili osoba koji će pružati medijaciju te, ne manje važno, imanje saznanja o toj mogućnosti odnosno prepoznatljivost medijacije među građanima. Sagledamo li sadašnje stanje, mišljenja smo kako se glede obje pretpostavke mogu učiniti dodatni naponi s ciljem razvoja i unaprjeđenja kako bi koristi medijacije mogle iskusiti mnoge obitelji, a time i društvo kao cjelina.

Kada je u pitanju razvoj medijacije općenito u Republici Hrvatskoj, prvi propis koji je uređivao ovaj postupak bio je Zakon o mirenju iz 2003. godine.² Njime je postavljen pravni okvir mirnog rješavanja sporova te je bio usmjeren, među inim, na afirmaciju "drukčijeg" načina rješavanja sporova u Republici Hrvatskoj.³ Odredbom čl. I. propisano je da se tim Zakonom uređuje mirenje u građanskopravnim sporovima, uključujući i sporove iz područja trgovačkih, radnih i drugih imovinskopravnih odnosa u stvarima u kojima stranke mogu

¹ Tako prema Ustavu Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/1990, 135/1997, 08/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 05/2014) "(o)bitelj je pod osobitom zaštitom države" (čl. 62.) te "(d)ržava štiti materinstvo, djecu i mladež..." (čl. 63.).

² Zakon o mirenju, Narodne novine, br. 163/2003, 79/2009 (u nastavku: ZoM 2003).

³ Bilić, V., *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 119.

slobodno raspolagati. Navedeni propis usvojen je kao *lex generalis* za materiju mirnog rješavanja sporova.⁴ Kada su u pitanju obiteljskopравни sporovi, s obzirom na navedenu uvodnu normu, samo su oni imovinskopravni mogli biti predmetom mirenja u skladu sa ZoM 2003, s obzirom na to da je u statusnim sporovima, kakvi su većinom obiteljskopравни sporovi, mogućnost raspolaganja predmetom spora isključena, odnosno u njima stranke ne mogu poduzimati materijalne dispozicije.^{5,6} To bi primjerice bili sporovi o imovinskim odnosima bračnih ili izvanbračnih drugova, te se smatralo kako imovinski dispozitivni odnosi bračnih drugova i drugih članova obitelji mogu biti rješavani u postupku mirenja prema ZoM 2003.⁷ Međutim, u obiteljskopravnoj je teoriji i tada bilo prisutno stajalište kako bi umjesto primjene općih pravila o medijaciji bilo prikladnije “postupno proširivati (obiteljskoppravna) pravila o posredovanju prije razvoda braka na sve sporove koji se mogu pojaviti između članova obitelji i za koje postoji mogućnost da budu sporazumno riješeni”.⁸ Ovo gledište zapravo polazi upravo od posebnosti prirode obiteljskih odnosa te činjenice uske povezanosti i isprepletenosti prijepora različite pravne naravi između članova obitelji. Uvažavanje posebnosti i zakonskog uređenja mirnog načina rješavanja sporova obiteljskoppravne naravi, kako onih imovinskih tako i neimovinskih, može se opravdati i okolnošću da su ovi sporovi zbog emotivne obojenosti i trajnosti drukčiji te se ne mogu poistovjetiti s drugim pravnim sporovima, a to osobito ako je riječ o sporovima koji se posredno ili neposredno odnose na dijete.

Godine 2011. stupio je na snagu novi propis koji je uređivao mirno rješavanje sporova – Zakon o mirenju 2011.⁹ Jedan od razloga donošenja novoga zakona bilo je i usklađivanje s Direktivom 2008/52/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim predmetima.¹⁰

⁴ Uzelać, A., *Zakon o mirenju – komentarske bilješke*, u: Uzelać, A. et al., *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM Press, Zagreb, 2004., str. 59.

⁵ Uzelać, A.; Aras, S.; Maršić, M.; Mitrović, M.; Kauzlarić, Ž.; Stojčević, P., *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 60, br. 6, 2010., str. 1298.

⁶ Korać, A., *Obiteljsko posredovanje – prilog alternativnom rješavanju obiteljskih sporova*, Hrvatska pravna revija, vol. 5, br. 2, 2005. str. 81.

⁷ *Ibid.*, str. 84.

⁸ Majstorović, I., *Posredovanje prije razvoda braka: hrvatsko pravo i europska rješenja*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 57, br. 2, 2007., str. 450.

⁹ Narodne novine, br. 18/2011 (u nastavku: ZoM 2011).

¹⁰ Službeni list Europske zajednice L 136, od 24. svibnja 2008.

Novim propisom je, među ostalim, u određenom smislu bilo izmijenjeno područje primjene. Tako je u čl. 1. st. 2. bilo istaknuto da se odredbe navedenoga propisa na odgovarajući način primjenjuju i na mirenje u drugim sporovima, ako to odgovara prirodi pravnog odnosa iz kojeg proizlazi spor i ako posebnim zakonom za te sporove nisu propisana drukčija pravila. Stoga se tumačenjem ove odredbe moglo zaključiti da su se i na obiteljske sporove, ne samo one imovinskopravne, mogla supsidijarno primjenjivati pravila sadržana u ZoM 2011.¹¹ Svrha novog ZoM 2011 bila je određena u čl. 2. st. 1., a to je olakšavanje pristupa mirenju kao odgovarajućem postupku rješavanja sporova, osiguravanje raspoloživosti mirenja, jačanje svijesti o mirenju poticanjem primjene mirenja kao i osiguravanjem uravnoteženog odnosa između mirenja i sudskog postupka. Mirenje je bilo definirano kao svaki postupak, bez obzira na to provodi li se na sudu, u instituciji za mirenje ili izvan njih, u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor uz pomoć jednog ili više izmiritelja koji strankama pomažu postići nagodbu, bez ovlasti da im nametnu obvezujuće rješenje (čl. 3.).

Promicanju mirenja bila je osobito namijenjena odredba čl. 19. ZoM 2011 u skladu s kojom je bilo predviđeno da će tijelo koje vodi sudski ili neki drugi postupak u sporovima koji su predmet ovoga Zakona preporučiti strankama da isti riješe u postupku mirenja ako ocijeni da postoji mogućnost rješavanja spora na takav način kao i da sud ili drugo tijelo koje vodi postupak također ima ovlast pozvati stranke na informativni sastanak o korištenju mirenja.

No, premda se često ističe kako je riječ o novijem pristupu u rješavanju sporova u domaćem pravu, korijene mirnog rješavanja obiteljskopравnih sporova možemo pratiti još od Osnovnog zakona o braku iz 1946.¹², preko Zakona o braku i porodičnim odnosima iz 1978.¹³ koji je uređivao postupak mirenja, zatim Obiteljskog zakona iz 1998.¹⁴ i Obiteljskog zakona iz 2003.¹⁵ koji su regulirali postupak posredovanja prije razvoda braka.¹⁶ Zajednička poveznica

¹¹ V. Obrazloženje uz Nacrt prijedloga Zakona o mirenju, s konačnim prijedlogom zakona, Ministarstvo pravosuđa, Zagreb, prosinac 2010.; Čulo Margaletić, A., *Mirno rješavanje obiteljskopравnih sukoba interesa*, Pravni fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2014., str. 184.

¹² Službeni list FNRJ, br. 29/1946, 36/1948, 11/1951, 44/1951, 18/1955, 4/1957; Službeni list SFRJ, br. 28/1965 (pročišćeni tekst).

¹³ Narodne novine, br. 11/1978, 45/1989, 51/1989 (pročišćeni tekst), 59/1990 (u nastavku: ZBPO).

¹⁴ Narodne novine, br. 162/1998 (u nastavku: ObZ 1998).

¹⁵ Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 61/2011, 25/2013, 5/2015 (u nastavku: ObZ 2003).

¹⁶ O povijesnom razvoju v. Majstorović, *op. cit.* u bilj. 8; Aras Kramar, S., *Obiteljska medijacija*, u: Rešetar, B. *et al.*, *Suvremeno obiteljsko pravo i postupak*, Pravni fakultet

obiteljskopravne pomoći obitelji u krizi bila je vezanost isključivo uz postupak razvoda braka te usmjerenost na ispitivanje uzroka koji su doveli do poremećenosti bračnih odnosa, nastojanje da se ti uzroci otklone i dođe do pomirenja, dakle da se očuva brak kao vrijedan institut te da se za slučaj nepomirenja bračne drugove upozna s pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda. U postupku mirenja u skladu sa ZBPO-om nastojalo se da “bračni drugovi postignu sporazum o čuvanju, odgoju i uzdržavanju maloljetne zajedničke ili usvojene djece ili djece nad kojom je produženo roditeljsko pravo koji odgovara interesima djece”¹⁷, dok je također u postupku posredovanja u skladu s ObZ 1998 centar za socijalnu skrb kao posredovatelj nastojao da se bračni drugovi dogovore, ako ne bi došlo do pomirenja, o tome s kime će njihovo dijete živjeti, o njegovu uzdržavanju, o susretima i druženju djeteta s roditeljem s kojim neće živjeti te o ostalim sadržajima roditeljske skrbi.¹⁸

Imajući u vidu ove odredbe, možemo zaključiti kako je usmjerenost na pokušaj uređenja pravnih posljedica razvoda braka koje se odnose na djecu bio jedan od osnovnih elemenata postupka mirenja odnosno posredovanja u skladu s razmatranim obiteljskopравnim propisima.

ObZ 2003 zadržao je isti naziv instituta obiteljskopravne pomoći bračnim drugovima suočenima s razvodom braka. Novina u odnosu na prijašnji ObZ 1998 sastojala se u tome što posredovanje po novome propisu nije bilo predviđeno kao procesna pretpostavka za pokretanje sudskog postupka radi razvoda braka, već su se stranke najprije trebale obratiti sudu podnošenjem tužbe odnosno sporazumnog zahtjeva za razvod, potom bi ih sud upućivao u postupak posredovanja s time da je strankama bilo omogućeno izabrati posredovatelja, i to centar za socijalnu skrb koji je prije, prema tada važećim propisima, bio jedini posredovatelj, zatim savjetovalište za brak i obitelj te osobu ovlaštenu za pružanje stručne pomoći.¹⁹ Kada govorimo o cilju postupka posredovanja prema

---

Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2017., str. 293 – 299; Poretti, P., *Od mirenja do medijacije u obiteljskim sporovima – usklađivanje hrvatskog obiteljskog zakonodavstva o mirnom rješavanju obiteljskih sporova s pravom EU-a*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 36, br. 1, 2015., str. 344 – 350; Čulo Margaletić, *op. cit.* u bilj. 11, str. 161 – 174.

¹⁷ Čl. 64. st. 1. ZBPO-a. O institutu mirenja v. Bakarić, A.; Ujević Buljeta, H., *Institut mirenja bračnih drugova u Republici Hrvatskoj s poredbenim prikazom*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 42, br. 5-6, 1992., str. 855 – 870.

¹⁸ Čl. 49. st. 1. ObZ 1998.

¹⁹ Čl. 46. st. 1. ObZ 2003. Odredba o izboru posredovatelja zapravo nije zaživjela u praksi. Naime, drugi posredovatelji bili su u neravnopravnom položaju u odnosu na tadašnji centar za socijalnu skrb po pitanju financiranja provedbe postupka jer se od građana koji su se obratili centru za socijalnu skrb radi provedbe postupka posredo-

ovome propisu, on je bio dvojak. S jedne je strane postupak bio orijentiran na pokušaj “spašavanja” braka uzimajući u obzir vrijednost braka kao institucije, a s druge strane na upoznavanje bračnih drugova koji su se odlučili razvesti s pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda braka.²⁰ Imajući u vidu kako se u mnogobrojnim međunarodnim dokumentima prepoznaje i naglašava važnost uvođenja i promicanja mirnog rješavanja sporova, uključujući i one obiteljske, bilo je važno nadograditi i domaći obiteljskopравни sustav u tom smislu.²¹ Donošenjem novih obiteljskopравnih propisa 2014.²² i 2015.²³ godine napušten je institut posredovanja prije razvoda braka te su uvedena dva nova instituta mirnog rješavanja prijepora od kojih je jedan obvezan – obvezno savjetovanje, a drugi dobrovoljan – obiteljska medijacija.²⁴ U ovome radu, s obzirom na nje-

---

vanja nije tražilo sudjelovanje u troškovima, što nije bilo slučaj s ostalim ovlaštenim posredovateljima. O tome v. Majstorović, *op. cit.* u bilj. 8, str. 444; Čulo Margaletić, *op. cit.* u bilj. 11, str. 176.

²⁰ Čl. 48. ObZ 2003.

²¹ Izdvojili bismo osobito Europsku konvenciju o ostvarivanju dječjih prava, Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 1/2010, Europsku konvenciju o kontaktima, Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 7/2008, 1/2009, Preporuku Vijeća Europe br. R (98) 1 o obiteljskoj medijaciji (*Recommendation No. R (98) 1 of the committee of Ministers to member states on family mediation*), tekst dostupan na: <https://wcd.coe.int/wcd/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1153972&SecMode=1&DocId=450792&Usage=2> (zadnji posjet 15. 2. 2024.), Preporuku Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 1639 (2003) o obiteljskoj medijaciji i ravnopravnosti spolova (*Recommendation 1639 (2003), on family mediation and gender equality*), tekst dostupan na: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17171&lang=en> (zadnji posjet 15. 2. 2024.), zatim Zelenu knjigu o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu (*Green Paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law, COM(2002) 196 final*), dostupno na: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0196:FIN:EN:PDF> (zadnji posjet 15. 2. 2024.), Rezoluciju Europskog parlamenta o Zelenoj knjizi Komisije o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu (*European Parliament resolution on the Commission's Green Paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law, P5_TA (2003) 0084*), dostupno na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P5-TA-2003-0084+0+DOC+PDF+V0//EN> (zadnji posjet 15. 2. 2024.), Direktivu Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim predmetima (2008/52), dostupna na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32008L0052> (zadnji posjet: 14. 2. 2024.)

²² Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 75/2014, 83/2014, 5/2015.

²³ Riječ je o Obiteljskom zakonu koji je na snazi, Narodne novine, br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023 (u nastavku: ObZ 2015).

²⁴ O ovim postupcima v. Majstorović, I., *Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija de lege lata i de lege ferenda*, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol.

govu primarnu usmjerenost na obiteljske imovinskopravne sporove, osvrnut ćemo se na mogućnosti njihova rješavanja upravo u postupku obiteljske medijacije kao, uvjetno rečeno, novom i posebnom obliku postupka medijacije. Prije razmatranja i utvrđivanja mogućnosti šire primjene obiteljske medijacije kao načina rješavanja ove vrste sporova između članova obitelji, smatramo važnim osvrnuti se na opći pozitivnopravni propis koji uređuje mirno rješavanje sporova – Zakon o mirnom rješavanju sporova iz 2023. godine²⁵. Navedeni propis se u skladu s čl. 333. ObZ 2015 primjenjuje na odgovarajući način i na postupak obiteljske medijacije, osim ako je ObZ 2015 drukčije određeno. Stupanjem na snagu ZMRS-a u lipnju 2023. prestao je važiti ZoM 2011 o kojemu je bilo riječi *supra*.

2. ZAKON O MIRMOM RJEŠAVANJU SPOROVA KAO *LEX GENERALIS* ZA MEDIJACIJU

Prema čl. 1. ZMRS-a tim se propisom uređuje mirno rješavanje sporova, među ostalim, u obiteljskim sporovima “o pravima kojima stranke mogu slobodno raspolagati”. U tom smislu odredbe ovoga propisa primjenjive su poglavito na sporove imovinskopravne naravi između članova obitelji. Prema tome navedeni bi se sporovi mogli rješavati na način i uz primjenu pravila koje postavlja upravo ovaj opći propis o medijaciji.²⁶

Ako usporedimo navedenu normu s ranijim zakonskim uređenjem, odnosno s ranijim propisom o mirenju, nije došlo ni do kakve promjene jer je u skladu sa ZoM 2011 također bila predviđena mogućnost da se ista vrsta obiteljskopравnih sporova rješava u postupku mirenja.

Svrha ZMRS-a jest “stvoriti uvjete za sporazumno rješavanje sporova, izbjegavanje nepotrebnog pokretanja sudskih postupaka te osiguravanje uravnoteženog odnosa između postupka mirnog rješavanja spora i sudskog postupka”. (čl. 3. st. 1. ZMRS). Radi ostvarenja navedene svrhe u skladu s odredbom čl. 4. st. 4. predviđeno je da će se poticati i “ohrabrivati korištenje postupaka mirnog

---

8, posebni broj, 2017., str. 129 – 150; Čulo Margaletić, A., *Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija kao oblici obiteljskopравne pomoći obitelji u krizi*, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. 12, br. 1, 2021., str. 67 – 82.

²⁵ Narodne novine, br. 67/2023 (u nastavku: ZMRS).

²⁶ “(1)...(a) *mirno rješavanje sporova* je svaki izvansudski ili sudski postupak kojim stranke nastoje sporazumno riješiti spor, uključujući medijaciju i strukturirane pregovore (b) *medijacija* je svaki postupak, bez obzira na to provodi li se u sudu, instituciji za medijaciju ili izvan njih, u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor uz pomoć jednog ili više medijatora koji strankama pomažu postići nagodbu, bez ovlasti da im nametnu obvezujuće rješenje...” (čl. 4. ZMRS-a).

rješavanja sporova i edukacija medijatora, a putem sredstava javnog priopćavanja, elektroničkih i drugih medija objavljuivat će se informacije o tim postupcima, uključujući informacije o institucijama i medijatorima”.

Usmjerenost na poticanje korištenja medijacije iznimno je važna, a tomu svakako služi i širenje informacija o mirnom rješavanju sporova kao dodatnoj opciji na izbor strankama te o dostupnim medijatorima. U tom smislu ova odredba slijedi zahtjeve europskih dokumenata o nužnosti aktivne uloge države u širenju informacija te podizanju svijesti šire javnosti o prednostima mirnog načina rješavanja prijepora. Tako primjerice Smjernice za bolju implementaciju postojećih preporuka o obiteljskoj medijaciji i medijaciji u građanskopravnim stvarima Vijeća Europe²⁷ predlažu neke od mjera poput objavljivanja informacija o medijaciji u sredstvima javnog priopćavanja, različitim brošurama, letcima, zatim uvođenje različitih programa usmjerenih na širenje svijesti o medijaciji poput primjerice organiziranja “tjedna medijacije”, održavanje seminara i konferencija, otvorenih dana o medijaciji pri sudovima i institucijama koje pružaju usluge medijacije i sl. Rane informacije i savjete o medijaciji strankama bi trebali pružiti stručnjaci i tijela uključeni u rješavanje sporova obiteljskopravne naravi (suci, odvjetnici i dr.)²⁸. Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim predmetima (2008/52) također među ostalim navodi potrebu da države stranke “potaknu pružanje informacija javnosti o tome kako stupiti u kontakt s medijatorima i organizacijama koje pružaju usluge medijacije. One bi također trebale poticati odvjetnike da informiraju svoje klijente o mogućnosti medijacije” (t. 25.). Kada je riječ o mirnom rješavanju sporova obiteljskopravne naravi zbog njihove osobite prikladnosti za rješavanje na ovaj “drukčiji način”, nužno je osobito poraditi upravo na navedenome.

Spomenuti opći propis o medijaciji predviđa postojanje institucija za mirno rješavanje sporova – Centra za mirno rješavanje sporova²⁹ i institucija za medijaciju³⁰, dok se svojstvo medijatora nakon dovršene obuke stječe upisom u

²⁷ *Guidelines for a better implementation of the existing recommendations concerning family mediation and mediation in civil matters* (u nastavku: Smjernice 2007), dostupno na: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/series/Etudes5Ameliorer_en.pdf (zadnji posjet: 16. 12. 2023.).

²⁸ Toč. 41 i 46 Smjernica 2007.

²⁹ Centar je predviđen kao javna ustanova sa zakonom propisanim ovlastima. V. čl. 6. ZMRS-a. Centar vodi registre institucija za medijaciju kao i registre medijatora (čl. 7. st. 6. i čl. 8. st. 1. ZMRS-a).

³⁰ To su institucije koje su Zakonom ovlaštene ili koje su dobile suglasnost Centra za mirno rješavanje sporova za provođenje obuke za medijatora i/ili za provođenje obuke za trenera i/ili za provođenje medijacije (č. 7. st. 1. ZMRS-a).

odgovarajući registar koji vodi spomenuti Centar. Pravilnik o institucijama za medijaciju³¹ pobliže uređuje, među ostalim, osnovnu obuku za medijatora koja mora trajati najmanje 40 sati, a provodi se po programu koji uključuje teorijsku nastavu o postupku medijacije, praktičnu nastavu i ispit za medijatora.³² Medijacija se može provoditi neovisno o tome vodi li se o predmetu spora sudski ili koji drugi postupak. Sporazum o medijaciji stranke mogu sklopiti unaprijed te odrediti koji će spor i druga pitanja pokušati riješiti medijacijom.³³ Medijator je dužan postupati stručno i nepristrano te prigodom vođenja postupka imati pravičan i jednak odnos prema strankama.³⁴ Medijator može održavati odvojene sastanke sa svakom od stranaka te može sudjelovati u sastavljanju nagodbe i predlagati njezin sadržaj.³⁵ Nagodba sklopljena u medijaciji obvezuje stranke koje su je sklopile te predstavlja ovršnu ispravu ako je u njoj utvrđena određena obveza na činidbu o kojoj se stranke mogu nagoditi i ako sadržava klauzulu ovršnosti odnosno izjavu obveznika o neposrednom dopuštenju ovrhe.³⁶

Kada je u pitanju povjerljivost kao jedno od temeljnih načela medijacije, ZMRS propisuje dužnost medijatora u odnosu na treće osobe čuvati povjerljivima sve informacije i podatke za koje sazna tijekom postupka medijacije, osim ako ih je na temelju zakona dužan priopćiti ili ako je to nužno radi provedbe ili ovrhe sklopljene nagodbe. Međutim, stranke mogu svojim sporazumom drukčije odrediti ovu obvezu. Obveza povjerljivosti odnosi se i na stranke te eventualne druge sudionike u postupku. Povjerljivost je dodatno osnažena propisivanjem odgovornosti za štetu za slučaj povrede navedene obveze, kako medijatora tako i stranaka i drugih osoba koje su u postupku sudjelovale u bilo kojem svojstvu.³⁷ S obzirom na to da poseban propis – ObZ 2015 sadržava odredbe kojima je uređena obiteljska medijacija kao zaseban obiteljskopравни institut, u nastavku ćemo dati kratki prikaz navedenog zakonskog uređenja.

---

³¹ Narodne novine, br. 100/2023.

³² V. čl. 3. st. 1. Pravilnika.

³³ Čl. 13. ZMRS-a.

³⁴ Čl. 15. st. 1. i čl. 16. st. 2. ZMRS-a.

³⁵ Čl. 17. i 18. ZMRS-a.

³⁶ Čl. 20. st. 1. i 2. ZMRS-a.

³⁷ Čl. 21. ZMRS-a.

3. OBITELJSKI ZAKON KAO *LEX SPECIALIS* ZA OBITELJSKU MEDIJACIJU

Dok medijaciju općenito uređuje ranije analizirani ZMRS, specifičnu vrstu medijacije – obiteljsku uređuje temeljni obiteljskopravni propis određujući da je to “postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednog ili više obiteljskih medijatora” (čl. 331. st. 1. ObZ-a). Navedena definicija ne ograničava područje primjene medijacije, te se stoga u navedenom postupku mogu rješavati svi sporovi iz obiteljskih odnosa, što dakako uključuje i one imovinskopravne. Štoviše, iako se u odredbi čl. 331. st. 3. ObZ-a navodi da je glavna svrha postupka obiteljske medijacije postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugih sporazuma u vezi s djetetom, u nastavku iste odredbe istaknuo je da se uz ostvarenje te svrhe u postupku obiteljske medijacije stranke mogu sporazumjeti i o svim drugim spornim pitanjima imovinske i neimovinske naravi. Prema tome nedvojbeno je da je obiteljska medijacija postupak u kojemu je moguće rješavati imovinskopravne sporove koji proizlaze iz obiteljskih odnosa. U tome smislu važno je naglasiti kako se neograničavanjem područja primjene obiteljske medijacije slijedi načelo iz Preporuke Vijeća Europe br. R (98) 1 o obiteljskoj medijaciji u skladu s kojim se u ovome postupku mogu rješavati svi sporovi između članova obitelji (toč. I. a Preporuke).

Obiteljski medijator je, u skladu s odredbom čl. 331. st. 2. ObZ-a nepristrana i posebno educirana osoba koja je upisana u registar obiteljskih medijatora koji vodi nadležno ministarstvo. U registru obiteljskih medijatora upisano je ukupno 48 osoba od kojih je samo jedan diplomirani pravnik.³⁸ Smatramo kako je ovo zapravo porazan podatak s obzirom na neograničeno područje primjene obiteljske medijacije, što uključuje i složena pravna pitanja, poglavito kada je riječ o imovinskim odnosima. S obzirom na zakonom istaknutu glavnu svrhu obiteljske medijacije – postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, pogledamo li statističke podatke o postignutim sporazumima, možemo zaključiti kako je obiteljska medijacija postupak u kojem se tek podredno postižu ovakvi sporazumi, dok se primarno oni ostvaruju u postupku obveznog savjetovanja koji, također u skladu sa zakonskom normom, zapravo predstavlja oblik mirnog rješavanja sporova između članova obitelji. Dakle, radi se o institutu koji dijeli svrhu s obiteljskom medijacijom te predstavlja, sudeći po statističkim pokazateljima, dominantan model sporazumnog uređenja načina ostvarivanja rodi-

³⁸ Usp. <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Evidencije/Registar%20obiteljskih%20medijatora%2024.08.2023..pdf> (zadnji posjet: 26. 12. 2023.).

teljske skrbi nakon prestanka obiteljske zajednice. Naime, prema podacima iz Godišnjeg statističkog izvješća nadležnog ministarstva³⁹, od ukupno 5448 planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u 2022. godini, nakon provedenog postupka obiteljske medijacije postignuto je njih tek 368 (6,75 %), dok je preostalih 5080 (93,25 %) postignuto nakon obveznog savjetovanja.⁴⁰ S obzirom na ove podatke možemo zaključiti kako obiteljska medijacija, nažalost, nije dovoljno prepoznata i još uvijek je slabo korištena opcija za rješavanje sporova koji se tiču djece u okolnostima nakon prestanka životne zajednice roditelja, a dodatno je neprepoznata u dovoljnoj mjeri i kao postupak u kojemu je moguće rješavati i druge sporove između članova obitelji.

Uvjete stručne osposobljenosti odnosno educiranosti kako navodi obiteljskopравни propis detaljnije uređuje Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije.⁴¹ Tako

---

³⁹ Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2022. godini, dostupno na: <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%202022/Godi%C5%A1nje%20statisti%C4%8Dko%20o%20primijenjenim%20pravima%20socijalne%20skrbi%202022.pdf> (zadnji posjet: 26. 12. 2023.).

⁴⁰ Dvojbeno je i koliko su zapravo sporazumi postignuti u obveznom savjetovanju uistinu rezultat suglasnosti volja stranaka, a koliko su rezultat želje za što bržim razvodom braka, te čak i straha od posljedica nepostizanja sporazuma na mogućnost nastavljanja zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi. Osim toga, postupak obveznog savjetovanja iako jest oblik mirnog rješavanja sporova ne provodi se u skladu s prihvaćenim standardima odnosno načelima koja vrijede za medijaciju. O tome više Čulo Margaletić, *op. cit.* u bilj. 24, str. 72.

⁴¹ Narodne novine, br. 29/2021 (u nastavku Pravilnik 2021). Ovim pravilnikom propisuje se sadržaj i način vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjeti stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostorni uvjeti te način provođenja obiteljske medijacije (čl. 1. st. 1. Pravilnik 2021). Važno je za naglasiti kako se u ovoj uvodnoj odredbi ne ograničava područje primjene pravilnika samo na obiteljsku medijaciju odnosno obiteljske medijatore u sustavu socijalne skrbi, te bi radi jasnoće valjalo imati na umu kako u skladu s odredbom čl. 341. st. 5. ObZ 2015 pravilnikom koji donosi nadležni ministar se ima urediti sadržaj i način vođenja registra obiteljskih medijatora kao i uvjeti stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora. Navedena zakonska odredba vrlo je jasna i ne ostavlja, čini se, prostora tumačenju kako se odnosi samo na obiteljske medijatore koji bi djelovali unutar sustava socijalne skrbi. S druge strane, kada su u pitanju prostorni uvjeti i način provođenja obiteljske medijacije, zakonska odredba je također jasna jer ističe kako će pravilnikom navedeno biti propisano, ali samo kada je riječ o obiteljskoj medijaciji u sustavu socijalne skrbi (čl. 344. ObZ 2015). Smatramo da bi radi pravne sigurnosti i jasnoće bilo

prema odredbi čl. 7. spomenutog pravilnika “obiteljski medijator može biti osoba koja ima:

- završen poslijediplomski specijalistički studij obiteljske medijacije ili
- završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij prava, socijalnog rada, psihologije, pedagogije, socijalne pedagogije ili edukacijske rehabilitacije, najmanje dvije godine radnog iskustva u struci u stručnom radu s djecom, mladima i obitelji i završenu izobrazbu za obiteljskog medijatora po odgovarajućim europskim standardima izobrazbe od minimalno 140 sati edukacije, 40 sati supervizirane prakse i 20 sati supervizije”.

Stječe se dojam da su opisani uvjeti, osobito oni koji se odnose na superviziju, više krojeni upravo za obiteljske medijatore u sustavu socijalne skrbi negoli za one izvan njega, te je stoga dvojbeno koliko je realno očekivati razvoj obiteljske medijacije izvan sustava socijalne skrbi upravo i zbog ovako postavljenih uvjeta. Tomu u prilog, čini se, ide i odredba čl. 13. st. 5. Pravilnika 2021. o obvezi obiteljskog medijatora upisanog u Registar da u razdoblju od dvije godine, među ostalim, sudjeluje “u najmanje pet sati individualne ili 20 sati grupne metode ili edukativne supervizije obiteljskih medijatora” kao i u “najmanje 20 sati edukacije godišnje iz područja obiteljske medijacije ili drugih srodnih područja od značaja za primjenu i razvoj obiteljske medijacije, uključivo i sudjelovanje na konferencijama o medijaciji i drugim srodnim područjima”. Dodatna i, usuđujemo se naglasiti, osobito otežavajuća okolnost razvoja obiteljske medijacije izvan sustava socijalne skrbi leži u tome što njezine troškove snose samo stranke, dok je obiteljska medijacija koja se provodi u sustavu socijalne skrbi za stranke besplatna (čl. 343. ObZ-a).⁴²

Postupak obiteljske medijacije utemeljen je na načelu samoodređenja sudionika te načelu dobrovoljnosti jer je odluka o izboru ovoga postupka kao načina rješavanja spora na samim strankama. Uz navedena, vrijedi osobito istaknuti načela neutralnosti i nepristranosti obiteljskog medijatora⁴³ te načelo povjerljivosti koje je ujedno i preduvjet učinkovitosti samoga postupka. Prema odredbi čl. 335. st. 1. ObZ 2015 obiteljski medijator i druge osobe uključene u postupak obiteljske medijacije dužne su čuvati povjerljivost informacija i podataka za koje su saznale tijekom obiteljske medijacije u odnosu na treće osobe, osim

---

potrebno *de lege ferenda* razmotriti usklađivanje navedenog pravilnika sa zakonskim normama.

⁴² Čulo Margaletić, A., *Mirno rješavanje obiteljskih prijepora*, u: Hrabar, D., *Obiteljsko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2021., str. 267.

⁴³ O tome v. *ibid.*, te u Majstorović, *op. cit.* u bilj. 24; Čulo Margaletić, *op. cit.* u bilj. 11, str. 135 i 136.

ako je priopćenje informacija nužno za provedbu ili ovrhu sporazuma ili ako je priopćenje informacija nužno radi zaštite djeteta čija je dobrobit ugrožena ili radi uklanjanja opasnosti od teške psihičke ili fizičke povrede integriteta osobe. Kada je u pitanju sporazum kao rezultat postupka obiteljske medijacije, on mora biti u pisanom obliku i potpisan od svih stranka (čl. 336. st. 2. ObZ-a), a obiteljski medijator dužan je voditi računa o tome da stranke prigodom postizanja sporazuma razumiju činjenično stanje i sadržaj sporazuma te uputiti ih na mogućnost provjere sporazuma od strane drugog stručnjaka (čl. 336. st. 1. ObZ-a). Postignuti sporazum stječe svojstvo ovršne isprave ako ga sud na prijedlog stranaka u izvanparničnom postupku odobri (čl. 336. st. 3. ObZ-a). Prema navedenoj zakonskoj odredbi i za sporazume koji se odnose na imovinskoppravne odnose bračnih drugova, primjerice sporazum o podjeli bračne stečevine, i to neovisno koje ju stvari i/ili prava čine (nekretnine, pokretnine, poslovni udjeli, dionice...), vrijedilo bi da je potrebno odobrenje suda u izvanparničnome postupku za stjecanje svojstva isprave podobne za ovrhu.⁴⁴ Međutim, imajući u vidu načelo autonomije volje bračnih drugova pri uređivanju imovinskih odnosa⁴⁵, smatramo da ne treba isključiti ni mogućnost da ishod obiteljske medijacije bude i bračni ugovor koji stranke mogu sklopiti bilo kada za trajanja braka.

Obiteljska medijacija može se provoditi neovisno o sudskome postupku, prije njegova pokretanja, za trajanja ili nakon okončanja sudskog postupka (čl. 334. st. 1.).⁴⁶ Za učinkovitost postupka važno je pravodobno upućivanje stranaka u medijaciju. Kada je riječ o obiteljskoj medijaciji tijekom trajanja sudskog postupka, stranke bi mogle sporazumno predložiti sudu rješavanje spora u obiteljskoj medijaciji, a jednako tako i sud može predložiti strankama postupak obiteljske medijacije ako procijeni da postoje izgledi za sporazumno rješavanje obiteljskih prijepora. U oba slučaja moguć je zastoj sudskog postupka te će sud odrediti rok od tri mjeseca u kojem stranke mogu pokušati riješiti spor u postupku obiteljske medijacije. Ako stranke u tome roku nisu uspjele riješiti spor u obiteljskoj medijaciji ili ako stranke predlože nastavak sudskog postupka prije

⁴⁴ S druge strane, opći propis o medijaciji ZMRS-a kazuje o nagodbi kao mogućem rezultatu postupka koja obvezuje stranke koje su je sklopile, dok svojstvo ovršne isprave stječe ako je u njoj utvrđena obveza na činidbu o kojoj se stranke mogu nagoditi te ako sadržava i klauzulu ovršnosti (čl. 20.).

⁴⁵ Korać Graovac, A., *Imovinski odnosi*, u: Hrabar, D. et al., *Obiteljsko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2021., str. 473.

⁴⁶ Međutim, obiteljska medijacija ne provodi se prije pokretanja postupka ovrhe i osiguranja, osim iznimno s obzirom na to da sud može tijekom postupka ovrhe radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom predložiti strankama da pristupe obiteljskoj medijaciji u skladu s čl. 522. st. 2. ObZ-a (čl. 334. st. 2. i 3. ObZ-a).

isteka toga roka, sud će nastaviti s postupkom. Prigodom odlučivanja o zastoju postupka dužnost je suda procijeniti prikladnost zastoja s obzirom na potrebu žurnog postupanja u predmetima u kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta.⁴⁷ Imajući u vidu istaknute relevantne norme ovih dvaju propisa, za zaključiti je kako se obiteljski imovinskopravni sporovi mogu rješavati u dva slična, no ipak različita postupka mirnog rješavanja sporova, jednom koji uređuje Obiteljski zakon i na koji se supsidijarno primjenjuju odredbe ZMRS-a, te drugom koji uređuje upravo ZMRS kao temeljni opći propis o medijaciji.

S obzirom na to nameće se pitanje jesu li oba postupka jednakovrijedne opcije koje treba poticati i razvijati te bi li bilo oportuno snažnije zagovaranje i usmjeravanje stranaka ka jednom od njih s obzirom na posebnu narav sporova između članova obitelji. Kako bi se pokušalo odgovoriti na ovo pitanje, u nastavku ćemo prikazati neka komparativna rješenja te razmotriti izazove osnaživanja mirnog rješavanja obiteljskih imovinskopravnih sporova.

4. OSNAŽIVANJE MIRNOG RJEŠAVANJA OBITELJSKIH IMOVINSKOPRAVNIH SPOROVA – IZAZOVI I KOMPARATIVNI POGLED

Jedno od temeljnih načela ObZ-a jest načelo sporazumnog rješavanja obiteljskih odnosa, što uključuje i one imovinskopravne. U skladu s navedenim načelom u čl. 9. ObZ-a određeno je da je poticanje sporazumnog rješavanja obiteljskih odnosa zadaća svih koji obitelji pružaju stručnu pomoć ili odlučuju o obiteljskim odnosima. Prvi korak u poticanju na sporazumno rješavanje spornih obiteljskih odnosa jest informiranje i edukacija o ovom alternativnom odnosno preciznije rečeno dodatnom i prikladnijem načinu rješavanja prijedora obiteljskopravne naravi uz redoviti put ostvarivanja pravne zaštite u sudskome postupku. U tom je smislu edukacija o medijaciji, njezinim prednostima, koristima ali i ograničenjima nužna. Znanja o medijaciji potrebna su stručnjacima različitih profesija koji dolaze u kontakt s članovima obitelji između kojih postoji neki spor, ali i općoj javnosti.

S obzirom na to da je u srži postupaka mirnog rješavanja sporova načelo autonomije odnosno samoodređenja sudionika, važno je strankama omogućiti izbor medijatora, odnosno postupka u kojem žele pokušati riješiti svoj spor. Ako se radi o imovinskopravnim sporovima između članova obitelji, to znači mogućnost odabira rješavanja prijedora u postupku medijacije koju uređuje opći propis – Zakon o mirnom rješavanju sporova ili u postupku obiteljske medijacije koji uređuje Obiteljski zakon.

⁴⁷ Čl. 338. ObZ-a.

Imajući u vidu posebnosti obiteljskih sporova i njihovu međusobnu povezanost koja proizlazi iz međuovisnosti i isprepletenosti obiteljskih odnosa, u komparativnim pravnim sustavima u praksi se osobito korisnom pokazala tzv. sveobuhvatna medijacija. Riječ je o postupku obiteljske medijacije u kojemu se nastoji riješiti više različitih otvorenih pitanja primjerice nakon prestanka obiteljske zajednice, kako onih osobnopravnih tako i imovinskih.

Važan preduvjet širenja primjene mirnog načina rješavanja obiteljskopравnih sporova uključujući i one imovinske, a osobito razvoja sveobuhvatne medijacije jest osnaživanje mreže posebno educiranih osoba koje bi takve postupke mogle učinkovito provoditi. To nedvojbeno uključuje poticanje razvoja obiteljske medijacije izvan sustava socijalne skrbi. Naime, u komparativnim sustavima upravo je obiteljska medijacija u privatnoj praksi bila zamašnjak njezina daljnjeg razvoja i sve većeg prihvaćanja od strane članova obitelji u sporu te smatramo da bi takav pristup trebala slijediti i Republika Hrvatska potičući i pružajući mogućnost obiteljske medijacije izvan sustava socijalne skrbi. Tako se u *common law* pravnim sustavima, u kojima je započeo razvoj obiteljske medijacije u suvremenom smislu, obiteljskom medijacijom bave stručnjaci različitih disciplina i većina njih nudi usluge sveobuhvatne medijacije, a postoje i posebne ustanove koje uz primjerice različite oblike savjetovanja, edukacije te financijskog planiranja pružaju i usluge obiteljske medijacije.⁴⁸ Medijator u privatnoj praksi strankama može ponuditi broj sastanaka koji one smatraju potrebnim kako bi postigle sporazum, što će dakako ovisiti o broju spornih pitanja te njihovoj složenosti.⁴⁹ Upravo zbog koristi i prednosti sveobuhvatne medijacije mnogobrojni bračni drugovi odlučuju se, dakako dobrovoljno, uz pomoć obiteljskog medijatora koji je nerijetko pravne struke, štoviše, velik je broj i odvjetnika koji osim svojih tradicionalnih usluga nude i obiteljsku medijaciju, riješiti sva otvorena pitanja pravnih posljedica prestanka obiteljske zajednice, kako ona imovinske tako i neimovinske naravi.⁵⁰ Rezultati provedenih istraživanja pokazali su da su stranke koje su sudjelovale u sveobuhvatnoj medijaciji, u kojoj su nastojale

⁴⁸ Milne, A. L.; Folberg, J.; Salem, P., *The Evolution of Divorce and Family Mediation: An Overview*, u: Folberg, J.; Milne, A. L.; Salem, P. (ur.), *Divorce and Family Mediation, Models, Techniques and Applications*, The Guilford Press, New York-London, 2004., str. 13.

⁴⁹ *Ibid.*, str. 12. Uobičajena je praksa da postupak sveobuhvatne medijacije bude okončan u 4 do 8 sesija, od kojih svaka traje 1 do 2 sata.

⁵⁰ Schepard, A., *Children, Courts and Custody*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004., str. 61; McEwen, C.; Rogers, N.; Maiman, R., *Bring in the Lawyers: Challenging the Dominant Approaches to Ensuring Fairness in Divorce Mediation*, u: Singer, J.; Murphy, J. (ur.), *Resolving Family Conflicts*, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2008., str. 168.

riješiti kako prijepore o skrbi nad djecom nakon prestanka obiteljske zajednice tako i prijeporna imovinskopravna pitanja međusobnih odnosa, u većoj mjeri postizale sporazum o uređenju spornih pitanja u usporedbi s onima koje su u medijaciji pokušale postići dogovor o načinu ostvarivanja roditeljske skrbi nad zajedničkom djecom.⁵¹ Također, utvrdilo se da je izglednije da će stranke koje su se odlučile za sveobuhvatnu medijaciju nakon okončanja postupka biti zadovoljnije postignutim, te da će među njima biti manje eventualnih kasnijih prijepora te da će upravo zahvaljujući ovakvom obliku medijacije osvijestiti sposobnost oblikovanja vlastitih sporazuma koji će biti trajni.⁵²

Kada je u pitanju sveobuhvatna medijacija, osobito učinkovito pokazalo se kada se ona provodi od strane dvaju medijatora, dakle kao sumedijacija, čime se pridonosi stvaranju ravnoteže snaga i odnosa u postupku ali i širem pogledu na prijepore među strankama te razmatranju poteškoća iz različitih perspektiva. Uz navedene prednosti za stranke, ovakav način provedbe medijacije, osobito sveobuhvatne medijacije, ima prednosti i za same medijatore jer zapravo omogućava podjelu posla i odgovornosti te se medijatori međusobno nadopunjuju, i to kako glede stila provedbe postupka tako i s obzirom na različite vještine, što osobito vrijedi u slučaju interdisciplinarne sumedijacije kada u postupku sudjeluju medijatori različitih temeljnih profesija, a koji upravo stoga mogu strankama pružiti više i s obzirom na širinu stručnosti i iskustva.⁵³ Sudjelovanje dvaju medijatora u obiteljskoj medijaciji pridonosi i održavanju dobre prakse, umanjuje se vjerojatnost pogrešaka što pridonosi kvaliteti provedbe postupka, pridržavanju temeljnih načela i pravila postupanja te u konačnici većem zadovoljstvu samih korisnika.⁵⁴ Sumedijacija ima prednost i u tome što medijatori svojim primjerom konstruktivnog razgovora mogu strankama pomoći u preoblikovanju njihove komunikacije u kooperativno razmatranje predmeta i mogućih rješenja njihova spora.⁵⁵

Sumedijacija je osobito prikladna za rješavanje složenih imovinskih sporova te u situacijama izrazito složenih, usko povezanih i isprepletenih sukoba između članova obitelji.⁵⁶ Znanja stručnjaka različitog temeljnog obrazovanja su u

⁵¹ Roberts, M., *Mediation in Family Disputes, Principles of Practice*, third edition, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2008., str. 118.

⁵² Walker, J., *Introduction to Family Mediation in Europe and its Special Characteristics and Advantages*, Council of Europe, CONF 4 (98) RAP, str. 30.

⁵³ *Ibid.*, str. 72; Parkinson, L., *Family Mediation*, Sweet&Maxwell, London, 1997., str. 74.

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ Parkinson, *op. cit.* u bilj. 53, str. 73.

⁵⁶ *Family Law Protocol*, <http://www.lawsociety.org.uk/documents/downloads/dynamic/familylawprotocol.pdf>, str. 133 (zadnji posjet: 28. 12. 2023). Sumedijacija je požel-

pravilu od iznimne pomoći i vrijednosti strankama u njihovu nastojanju postizanja sporazumnog rješenja spora te svakako pridonose učinkovitosti samoga postupka.⁵⁷ Najčešće obiteljsku sumedijaciju provode medijator odvjetnik i medijator psiholog ili socijalni radnik. U pravnom sustavu Engleske i Walesa obiteljska medijacija se od svojih početaka razvila u tri smjera: kao postupak pridružen sudskim službama, kao postupak koji provode agencije koje okupljaju stručnjake pojedinih profesija te kao postupak koji se provodi u privatnoj praksi od strane odvjetnika, psihologa i drugih stručnjaka koji ponajprije nude usluge sveobuhvatne medijacije (*comprehensive mediation service*).^{58, 59}

Razvoj obiteljske medijacije u *common law* pravnim sustavima potaknuo je njezin razvoj i u pravnim sustavima kontinentalnoeuropskog pravnog kruga, pa se tako primjerice obiteljska medijacija u Njemačkoj razvija od osamdesetih godina prošloga stoljeća, i to pretežno pod utjecajem pozitivnih iskustava američkih medijatora. Naime, središnju organizaciju za obiteljsku medijaciju – Savezno udruženje za obiteljsku medijaciju (*Bundesarbeitsgemeinschaft für Familienmediation*, BAFM) osnovala je skupina obiteljskih medijatora koji su teorijska znanja o obiteljskoj medijaciji stekli u SAD-u.⁶⁰ BAFM je izradio i posebna pravila za postupak obiteljske medijacije – Smjernice za medijaciju u obiteljskopравnim sukobima⁶¹ koje su namijenjene medijatorima koji djeluju pod okriljem ove organizacije. Ovo udruženje provodi i edukacije za medijatore koje su namijenjene stručnjacima različitih disciplina koji provode medijaciju kao svoju drugu profesionalnu aktivnost.⁶² S time u vezi vrijedi spomenuti i

---

jan model i kada se radi o sporovima s međunarodnim elementom, primjerice sporova koji proizlaze iz međunarodne otmice djece. O tome v. Branica, V.; Majstorović, I.; Šimović, I., *Obiteljska medijacija i mogućnosti primjene u slučajevima međunarodne otmice djece*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 71, br. 2, 2021., str. 210.

⁵⁷ Parkinson, *op. cit.* u bilj. 53, str. 73 i 74.

⁵⁸ Walker, J., *Family Mediation*, u: Macfarlane, J. (ur.), *Rethinking Disputes, The Mediation Alternative*, Cavendish Publishing Limited, London, 1997., str. 61. Više o razvoju obiteljske medijacije u *common law* pravnim sustavima v. Čulo Margaletić, *op. cit.* u bilj. 11, str. 17 – 21, 65 – 67.

⁵⁹ *National Family Mediation* je nacionalno udruženje za obiteljsku medijaciju koje okuplja različite organizacije koje provode obiteljsku medijaciju (*Family Mediation Services*, FMS), i to kako o pitanjima skrbi o djeci tako i o imovinskopравnim prijedporima, ali i sveobuhvatnu medijaciju (*All Issues Mediation*, AIM). Roberts, *op. cit.* u bilj. 51, str. 48.

⁶⁰ Više v. Čulo Margaletić, *op. cit.* u bilj. 11, str. 98 – 100.

⁶¹ *Richtlinien der BAFM für die Mediation in Familienkonflikten*, www.bafm-mediation.de (zadnji posjet: 4. 1. 2024.)

⁶² Casals, M, M., *Divorce Mediation in Europe: An Introductory Outline*, *Electronic Journal of Comparative Law*, vol. 9.2, 2005., <http://www.ejcl.org/92/art92-2.pdf>, str. 10.

poseban pravilnik o osposobljavanju za provođenje obiteljske medijacije.⁶³ Naime, pet medijatorskih udruženja u Njemačkoj usuglasilo se o temeljima jedinstvene edukacije o medijaciji od najmanje 220 sati te zapravo možemo govoriti o postavljanju određenih standarda edukacije za medijatore koji imaju za cilj osiguranje kvalitete.⁶⁴ U predviđen vremenski okvir uključena je i edukacija o specifičnostima obiteljske medijacije. Takav mehanizam neovisnog certificiranja služi i osnaživanju medijacije općenito. Kada su u pitanju provedba, temeljna načela, kao i mogući predmet postupka, obiteljska medijacija slijedi uzore iz *common law* sustava. U tom je pogledu u obiteljskoj medijaciji moguće rješavati i imovinskopravne prijevore između članova obitelji. Osim toga, sumedijacija u kojoj je jedan medijator temeljnog pravničkog obrazovanja ističe se kao poželjna opcija kada je riječ o složenim pitanjima, osobito imovinskopravnima.⁶⁵ Kada se radi o uređivanju imovinskopravnih posljedica razvoda braka ili prestanka životne zajednice odnosno podjeli imovine u postupku obiteljske medijacije, prvi je korak utvrditi što sve ulazi u imovinsku masu koja je predmet podjele, te se potom iznose prijedlozi stranaka u skladu s onime što svaka od njih smatra pravičnim, tako da se polazi od njihovih želja u pogledu podjele, a nakon toga slijedi razmatranje interesa svakog bračnog druga koji su u podlozi izraženih želja odnosno htijenja u vezi s raspodjelom stvari i prava kako bi se u konačnici ti interesi uskladili i postiglo rješenje.⁶⁶

Zakon o postupku u obiteljskopравnim predmetima i izvanparničnom postupku (FamFG)⁶⁷ potiče stranke na rješavanje sporova obiteljskopравne nara-

⁶³ *Ausbildungsordnung Der Bafm Für Familien-Mediation*, dostupno na: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/mediationsg/gesamt.pdf> (zadnji posjet: 15.1.2024.).

⁶⁴ Neovisno certifikacijsko tijelo – Udruga za kvalitetu medijacije (*QualitätsVerbund Mediation, QVM®*) osnovano od strane medijacijskih organizacija, uključujući i BAFM, tako osigurava transparentnu potvrdu kvalitete za medijatore na temelju visokih standarda edukacije koji su razvijeni od strane navedenih udruženja (QVM® standard). V. <https://qv-mediation.de/> (zadnji posjet: 15. 1. 2024.). Više o edukaciji za medijatore u pojedinim pravnim sustavima kako u pogledu trajanja obrazovanja tako i sadržaja v. Branica, V., *Obrazovanje obiteljskih medijatora u hrvatskom i međunarodnom kontekstu*, Ljetopis socijalnog rada, vol. 27, br. 2, 2020., str. 231 – 254.

⁶⁵ Bastine, R., *Mediation bei Familienkonflikten*, Hörmann, G.; Körner, W. (ur.), *Einführung in die Erziehungsberatung*, Kohlhammer, Stuttgart, 2006., str. 5 i 6. Dostupno na: <https://docplayer.org/8309544-Mediation-bei-familienkonflikten.html> (zadnji posjet: 10. 4. 2024.).

⁶⁶ Schröder, R., *Familien-mediation*, Verlag Ernst und Werner Gieseking, Bielefeld, 2004., str. 116 i 117.

⁶⁷ *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (FamFG)*. Tekst dostupan na: <https://www.gesetze-im-internet.de/famfg/> (zadnji posjet: 10. 4. 2024.).

vi u obiteljskoj medijaciji i na način da sudu daje ovlast naložiti strankama u postupku da pojedinačno ili zajedno sudjeluju na besplatnom informativnom sastanku o mirnom rješavanju spora. To vrijedi kako u postupku u kojem se odlučuje o pravnim posljedicama razvoda braka u odnosu na bračne drugove (što uključuje i pitanja imovinskih odnosa) tako i u postupcima koji se odnose na ostvarivanje skrbi o djetetu.⁶⁸ Osim toga, u uvodnim odredbama predviđena je mogućnost da sud predloži strankama postupak medijacije te ako stranke na to pristanu, sud će zastati s postupkom.⁶⁹ Dodatno bismo istaknuli kako je promicanju medijacije u Njemačkoj pridonijelo i usvajanje Zakona o medijaciji⁷⁰ kao saveznog općeg propisa. Njime su temeljna načela medijacije o neutralnosti i nepristranosti medijatora, samoodređenju sudionika, dobrovoljnosti, povjerljivosti uobličena u zakonske norme.

Imajući u vidu navedeno, smatramo da pred domaćim pravnim sustavom stoji izazov snažnijeg promicanja i poticanja mirnog rješavanja sporova obiteljskoppravne naravi. Mišljenja smo da potencijal koji ima obiteljska medijacija nije prepoznat u dovoljnoj mjeri te kako se i od strane stručnjaka u praksi obiteljska medijacija uglavnom promatra kao postupak radi rješavanja prijepora o ostvarivanju roditeljske skrbi nakon razvoda kojemu je cilj postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Međutim, prestanak obiteljske zajednice, kao vjerojatno najčešći izvor sukoba između članova obitelji, otvara pitanja ne samo načina ostvarivanja roditeljske skrbi nad zajedničkom maloljetnom djecom već i mnoga druga pitanja imovinskopravne naravi koja bi se također mogla rješavati u istome postupku – sveobuhvatnoj obiteljskoj medijaciji. Postignuta rješenja u takvom postupku bi, kako pokazuju iskustva osobito u *common law* pravnim sustavima u kojima se mirno rješavanje obiteljskih sporova razvilo u najvećoj mjeri, bila učinkovitija, trajnija i vodila većem zadovoljstvu samih stranaka, a posljedično smanjivanju konflikta unutar obitelji. Naime, upravo isprepletenost i međuuvjetovanost obiteljskih odnosa, a posljedično i prijepora koji proizlaze iz tih odnosa predstavlja i glavni razlog potrebe promicanja ovakvog, u punom smislu cjelovitog pristupa načinu njihova razrješenja. Uzmemo li za primjer da roditelji čak i postignu sporazum o roditeljskoj skrbi nakon prestanka životne zajednice, neriješena pitanja njihovih imovinskih odnosa, koja se najčešće rješavaju u sudskome postupku u kojemu su roditelji suprotstavljene stranke gdje se svaka bori da ostvari najviše za sebe, neminovno vode k intenziviranju njihova konflikta, što će za posljedicu moći imati nepridržavanje postignutog sporazu-

⁶⁸ Čl. 135. i 156. FamFG.

⁶⁹ Čl. 36a. FamFG

⁷⁰ Mediationsgesetz (MediationsG), dostupno na: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/mediationsg/gesamt.pdf> (zadnji posjet: 10. 4. 2024.).

ma o roditeljskoj skrbi ili želju za njegovim izmjenama te bismo mogli govoriti i o svojevrsnom učinku “spojenih posuda” odnosno “prelijevanju konflikta” što se, naravno, negativno odražava kako na djecu tako i na obitelj u cjelini.

Sveobuhvatna medijacija bi zbog učinaka koji se njome mogu ostvariti stoga mogla predstavljati dodatan vrijedan korak u osnaživanju obitelji, svih njezinih članova te pridonijeti snažnijem ostvarivanju ustavne obveze zaštite obitelji i djece.

U tom smislu neizmjerljivo je važno osigurati i potaknuti razvoj obiteljske medijacije izvan sustava socijalne skrbi, i to upravo kao sveobuhvatne medijacije, u koju bi zbog česte složenosti, ali i specifičnosti pojedinih otvorenih pitanja kako osobne tako i imovinske naravi bili uključeni obiteljski medijatori koji su po temeljnom obrazovanju pravničke struke. Zbog posebnosti odnosa između članova obitelji osobito poželjan oblik provedbe sveobuhvatne medijacije bila bi interdisciplinarna sumedijacija, dakle postupak koji bi provodila dva medijatora različitog temeljnog obrazovanja. Veće uključivanje osoba temeljnog pravničkog obrazovanja u provedbu postupka obiteljske medijacije općenito, a osobito kada je predmet spora neko imovinskopravno pitanje, primjerice način razvrgnuća bračne stečevine koju mogu činiti i poslovni udjeli, dionice, dividende, obveznice⁷¹ i sl. bilo bi iznimno važno. Također, bilo bi važno poticati dodatne edukacije za pravnike o mirnom rješavanju obiteljskih sporova. Tako bi primjerice odvjetnici s odgovarajućom edukacijom mogli ne samo provoditi postupak kao obiteljski medijatori već se i prema potrebi uključiti u postupak kao pomoć strankama u postizanju sporazumnog rješenja koji će biti prihvatljiv objema strankama, a osobito kada se radi o prijedorima koji se odnose na imovinu.⁷² Ovakva praksa postoji u komparativnim sustavima koji nam mogu biti

⁷¹ O problemima poslovnih udjela u trgovačkom društvu kao i dionica u dioničkim društvima kao predmetima bračne stečevine, te izazovima *de lege ferenda*, ali i prednostima sporazumijevanja bračnih drugova kada je u pitanju razvrgnuće bračne stečevine u vezi s tim imovinskim pravima v. Hrabar, D., *Prijepori o sudskoj nadležnosti i poslovnim udjelima u svjetlu bračne stečevine*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 72, br. 1-2, 2022., str. 189 – 211.; Šimović, I., *Poslovni udjeli u društvu s ograničenom odgovornošću kao predmet bračne stečevine u Republici Hrvatskoj – teorijske dvojbe i izazovi u praksi*, u: *Zbornik radova Šesti međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava – Imovinskopravni aspekti porodičnih odnosa*, Mostar, 2018., str. 253 – 265; Jelinić, Z., *Bračna stečevina u kontekstu Zakona o trgovačkim društvima*, u: Rešetar, B.; Župan, M. (ur.), *Imovinskopravni aspekti razvoda braka – hrvatski, europski i međunarodni kontekst*, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2011., str. 121 – 137.

⁷² O važnosti odvjetnika u razvoju obiteljske medijacije kazuje i činjenica da je Američko udruženje odvjetnika (*American Bar Association*) sudjelovalo u izradi prvih pravila za provedbu obiteljske medijacije koja su aktualna do danas – *Model Standards of Practice for Family and Divorce Mediation*. Više v. MacBeth, L. E., *The Art of Family*

uzor⁷³, dok općenito istaknuta obilježja obiteljske medijacije u komparativnim sustavima mogu poslužiti kao dobar smjerokaz budućem razvoju te osnaživanju obiteljske medijacije i u našem pravnome sustavu, osobito kada je riječ o sveobuhvatnoj medijaciji.

5. ZAKLJUČNE NAPOMENE

Kako je već ranije navedeno, usmjeravanje i poticanje stranaka na sporazumno rješavanje njihova obiteljskopravnog prijepora kako imovinske tako i neimovinske naravi trebao bi biti zadatak svih onih koji rade s obiteljima u kojima takav prijepor postoji. Osnovni preduvjet razvoja medijacije općenito, a onda i one obiteljske koja ima osobitu vrijednost zbog posebnosti obiteljskopravnih odnosa, a onda i sporova koji iz njih proizlaze i važnosti očuvanja kvalitete tih odnosa unatoč prijemima, jest znanje o mogućnostima, prednostima i koristima ovoga dodatnog načina rješavanja sporova koji je ujedno i oblik pomoći obitelji u krizi suočenoj s izazovima i promjenama koje donosi primjerice prestanak obiteljske zajednice kao jedan od najučestalijih izvora prijepora. Spomenuta znanja kao i informacije o obiteljskoj medijaciji kao postupku u kojemu je moguće rješavati ne samo pitanja načina ostvarivanja roditeljske skrbi u okolnostima kada je prestala životna zajednica roditelja već i druge prijepore koji mogu nastati između članova obitelji, kako imovinske tako i one neimovinske, potrebna su i stručnjacima koji rade s obiteljima i široj javnosti. Obiteljska medijacija pruža mogućnost da se u jednom postupku u neformalnoj atmosferi u nekoliko sastanaka i uz pomoć educiranog medijatora riješe sva pitanja koja primjerice proizlaze iz činjenice razvoda braka, što uključuje postizanje dogovora o ostvarivanju roditeljske skrbi, ali i o uzdržavanju bivšeg bračnog druga te načinu razvrgnuća bračne stečevine. Na taj način izbjegava se sudski postupak,

---

Mediation, Theory and Practice, Vadeplas Publishing, 2010., str. 61; Schepard, A., *The Model Standards of Practice for Family and Divorce Mediation*, u: Folberg, J.; Milne, A. L.; Salem, P. (ur.), *Divorce and Family Mediation, Models, Techniques and Applications*, The Guilford Press, New York-London, 2004., str. 518. Važno je naglasiti kako je uloga odvjetnika u postupku obiteljske medijacije različita od uloge koju imaju u sudskome postupku te je u tom smislu važno da s time budu upoznate i same stranke.

⁷³ Mosten, F. S., *Emerging Roles of the Family Lawyer: A Challenge for the Courts*, u: Singer, J.; Murphy, J. (ur.), *Resolving Family Conflicts*, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2008., str. 372 – 383; McEwen, Rogers, Maiman, *op. cit.* u bilj. 50; Sternlight, J. R., *Lawyer's Representation of Clients in Mediation: Using Economic and Psychology to Structure Advocacy in a Nonadversarial Setting*, u: Murphy, J. C.; Rubinson, R. (ur.), *Family mediation: Theory and Practice*, LexisNexis, New Providence, 2009.

a praksa primjene ovakve sveobuhvatne obiteljske medijacije u komparativnim sustavima upućuje na veću trajnost, održivost i veće zadovoljstvo stranaka postignutim sporazumima. Stoga bi upravo sveobuhvatna medijacija u kojoj bi se rješavali različiti prijepori između članova obitelji, kako osobne tako i imovinske naravi, mogla predstavljati sljedeću etapu u razvoju mirnog rješavanja obiteljskih sporova koji su po mnogočemu specifični i stoga zahtijevaju poseban pristup. Imajući u vidu isprepletenost i međuuvjetovanost sporova između članova obitelji različite vrste i pravne naravi, vrijedi posebno poticati i razvijati praksu sveobuhvatne obiteljske sumedijacije, osobito s obzirom na istaknute prednosti ovakvoga modela prepoznate i u komparativnim pravnim sustavima.

Druga okolnost koja je osobito važna za razvoj obiteljske medijacije jest pružanje financijske potpore kao oblik poticanja razvoja službi odnosno centara za obiteljsku medijaciju, i to izvan sustava socijalne skrbi. Bez ulaganja financijskih sredstava i barem nekog oblika subvencioniranja obiteljske medijacije u privatnoj praksi, dakle izvan sustava socijalne skrbi, teško možemo očekivati znatan razvoj ove vrijedne obiteljskopravne pomoći većem broju obitelji. Nažalost, prema važećem propisu troškove obiteljske medijacije izvan sustava socijalne skrbi snose same stranke (čl. 343. st. 2. ObZ-a).

Osvještavanje javnosti, kako opće tako i stručne, o tome da je u obiteljskoj medijaciji moguće rješavati i imovinskopravne prijepore iznimno je važno, poglavito stoga što je niz godina obiteljskopravna pomoć u domaćem pravnom sustavu bila usmjerena samo na bračne drugove koji se razvode te samo na pokušaj pomirenja i upoznavanje s posljedicama razvoda.

Odgovarajuća educiranost i profesionalizacija obiteljskih medijatora sljedeća je okolnost o kojoj valja voditi računa, te je s obzirom na kompleksnost sporova koji mogu biti predmetom obiteljske medijacije važno da što više pravnika bude uključeno u programe stručnog osposobljavanja za obiteljske medijatore, osobito kada su u pitanju sporovi imovinske naravi između članova obitelji. Pritom, dakako, ne mislimo samo na pravnike u sustavu socijalne skrbi već i na one izvan sustava, primjerice odvjetnike, te je u tom pogledu potrebno razmotriti i eventualne izmjene pretpostavka za upis u registar obiteljskih medijatora kao i obveze obiteljskih medijatora o kojima je bilo riječi *supra*.

Treće i ne najmanje važno jest da su odnosi unutar obitelji po mnogim značajkama drukčiji, posebni, te ih se ne može i ne treba poistovjećivati s nekih drugim odnosima u općem građanskom pravu, a to isto tako vrijedi i za sporove koji iz njih proizlaze. Stoga je nužno razvijati i poticati mirno rješavanje sporova između članova obitelji, kako imovinskih tako i neimovinskih, a osobito onih koji se tiču djece u postupku koji uređuje obiteljskopravni propis – obiteljskoj medijaciji.

Tek predan rad, usmjerenost na zaštitu djece i obitelji, potpora od strane države u svakom obliku, uključujući osobito financijski, može dati odgovarajuće rezultate u stvaranju kvalitetnog, dostupnog i učinkovitog sustava mirnog rješavanja obiteljskih sporova u kojemu informirani pojedinci dobrovoljno mogu odabrati “drugi” način rješavanja prijepora od strane obiteljskih medijatora sa specifičnim znanjima nužnima za provedbu ove vrste medijacije koji su stranaka dostupni i koji djeluju i izvan sustava socijalne skrbi.

BIBLIOGRAFIJA

- Aras Kramar, S., *Obiteljska medijacija*, u: Rešetar, B. et al., *Suvremeno obiteljsko pravo i postupak*, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2017., str. 291 – 327.
- Bakarić, A.; Ujević Buljeta, H., *Institut mirenja bračnih drugova u Republici Hrvatskoj s poredbenim prikazom*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 42, br. 5-6, 1992., str. 855 – 870.
- Bastine, R., *Mediation bei Familienkonflikten*, u: Hörmann, G.; Körner, W. (ur.), *Einführung in die Erziehungsberatung*, Kohlhammer, Stuttgart, 2006., str. 130 – 139.
- Bilić, V., *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008.
- Branica, V., *Obrazovanje obiteljskih medijatora u hrvatskom i međunarodnom kontekstu*, Ljetopis socijalnog rada, vol. 27, br. 2, 2020., str. 231 – 254.
- Branica, V.; Majstorović, I.; Šimović, I., *Obiteljska medijacija i mogućnosti primjene u slučajevima međunarodne otmice djece*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 71, br. 2, 2021., str. 187 – 220.
- Casals, M. M., *Divorce Mediation in Europe: An Introductory Outline*, Electronic Journal of Comparative Law, vol. 9.2, 2005., <http://www.ejcl.org/92/art92-2.pdf>
- Čulo Margaletić, A., *Mirno rješavanje obiteljskopравnih sukoba interesa*, Pravni fakultet Sveučilišta u Osijeku, Osijek, 2014.
- Čulo Margaletić, A., *Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija kao oblici obiteljsko-pravne pomoći obitelji u krizi*, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. 12., br. 1, 2021., str. 67 – 82.
- Čulo Margaletić, A., *Mirno rješavanje obiteljskih prijepora*, u: Hrabar, D. et al., *Obiteljsko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2021., str. 259 – 271.

- Hrabar, D., *Prijeperi o sudskoj nadležnosti i poslovnim udjelima u svjetlu bračne stečevine*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 72, br. 1-2, 2022., str. 189 – 211.
- Jelinić, Z., *Bračna stečevina u kontekstu Zakona o trgovačkim društvima*, u: Rešetar, B.; Župan, M. (ur.), *Imovinskopravni aspekti razvoda braka – hrvatski, europski i međunarodni kontekst*, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2011., str. 121 – 137.
- Korać, A., *Obiteljsko posredovanje – prilog alternativnom rješavanju obiteljskih sporova*, Hrvatska pravna revija, vol. 5, br. 2, 2005, str. 73 – 84.
- Korać Graovac, A., *Imovinski odnosi*, u: Hrabar, D. et al., *Obiteljsko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2021., str. 453 – 489.
- MacBeth, L. E., *The Art of Family Mediation, Theory and Practice*, Vadeplas Publishing, 2010.
- Majstorović, I., *Posredovanje prije razvoda braka: hrvatsko pravo i europska rješenja*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 57, br. 2, 2007., str. 405 – 456.
- Majstorović, I., *Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija de lege lata i de lege ferenda*, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. 8, posebni broj, 2017., str. 129 – 150.
- McEwen, C.; Rogers, N.; Maiman, R., *Bring in the Lawyers: Challenging the Dominant Approaches to Ensuring Fairness in Divorce Mediation*, u: Singer, J.; Murphy, J. (ur.), *Resolving Family Conflicts*, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2008., str. 159 – 205.
- Milne, A. L.; Folberg, J.; Salem, P., *The Evolution of Divorce and Family Mediation: An Overview*, u: Folberg, J.; Milne, A. L.; Salem, P. (ur.), *Divorce and Family Mediation, Models, Techniques and Applications*, The Guilford Press, New York-London, 2004., str. 3 – 25.
- Mosten, F. S., *Emerging Roles of the Family Lawyer: A Challenge for the Courts*, u: Singer, J.; Murphy, J. (ur.), *Resolving Family Conflicts*, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2008., str. 372 – 383.
- Parkinson, L., *Family Mediation*, Sweet&Maxwell, London, 1997.
- Poretti, P., *Od mirenja do medijacije u obiteljskim sporovima - usklađivanje hrvatskog obiteljskog zakonodavstva o mirnom rješavanju obiteljskih sporova s pravom EU-a*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 36, br. 1, 2015., str. 341 – 379.
- Roberts, M., *Mediation in Family Disputes, Principles of Practice*, Third edition, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2008.

- Schepard, A., *Children, Courts and Custody*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.
- Schepard, A., *The Model Standards of Practice for Family and Divorce Mediation*, u: Folberg, J.; Milne, A. L.; Salem, P. (ur.), *Divorce and Family Mediation, Models, Techniques and Applications*, The Guilford Press, New York-London, 2004., str. 516 – 543.
- Schröder, R., *Familien-mediation*, Verlag Ernst und Werner Giesecking, Bielefeld, 2004.
- Sternlight, J. R., *Lawyer's Representation of Clients in Mediation: Using Economic and Psychology to Structure Advocacy in a Nonadversarial Setting*, u: Murphy, J. C.; Rubinson, R. (ur.), *Family mediation: Theory and Practice*, LexisNexis, New Providence, 2009., str. 207 – 212.
- Šimović, I., *Poslovni udjeli u društvu s ograničenom odgovornošću kao predmet bračne stečevine u Republici Hrvatskoj – teorijske dvojbe i izazovi u praksi*, u: *Zbornik radova Šesti međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava – Imovinskopravni aspekti porodičnih odnosa*, Mostar, 2018., str. 253 – 265.
- Uzelac, A., *Zakon o mirenju – komentarske bilješke*, u: Uzelac, A. et al., *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM Press, Zagreb, 2004.
- Uzelac, A.; Aras, S.; Maršić, M.; Mitrović, M.; Kauzlarić, Ž.; Stojčević, P., *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 60, br. 6, 2010., str. 1265 – 1308.
- Walker, J., *Introduction to Family Mediation in Europe and its Special Characteristics and Advantages*, Council of Europe, CONF 4 (98) RAP.
- Walker, J., *Family Mediation*, u: Macfarlane, J. (ur.), *Rethinking Disputes, The Mediation Alternative*, Cavendish Publishing Limited, London, 1997., str. 53 – 86.

IZVORI

- Ausbildungsordnung der Bafm für Familien-Mediation*, dostupno na: <https://www.bafm-mediation.de/ausbildung/ausbildungsrichtlinien/ausbildungsordnung-der-bafm-fur-familien-mediation/> (zadnji posjet: 15. 1. 2024.)
- Direktiva 2008/52/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim predmetima, Službeni list Europske zajednice L 136, od 24. svibnja 2008.
- Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, tekst dostupan na: <https://www.gesetze-im-internet.de/famfg/> (zadnji posjet: 10. 4. 2024.).

- Family Law Protocol*, <http://www.lawsociety.org.uk/documents/downloads/dynamic/familylawprotocol.pdf> (zadnji posjet: 3. 5. 2011.)
- Mediationsgesetz (MediationsG), dostupno na: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/mediationsg/gesamt.pdf> (zadnji posjet: 10. 4. 2024.).
- Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 75/2014, 83/2014, 5/2015
- Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023
- Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 61/2011, 25/2013, 5/2015
- Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 162/1998
- Osnovni zakon o braku, Službeni list FNRJ, br. 29/1946, 36/1948, 11/1951, 44/1951, 18/1955, 4/1957; Službeni list SFRJ, br. 28/1965 (pročišćeni tekst)
- Pravilnik o institucijama za medijaciju, Narodne novine, br. 100/2023
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije, Narodne novine, br. 29/2021
- Richtlinien der BAFM für die Mediation in Familienkonflikten*, www.bafm-mediation.de (zadnji posjet: 4. 1. 2024.)
- Smjernice za bolju implementaciju postojećih preporuka o obiteljskoj medijaciji i medijaciji u građanskopravnim stvarima (*Guidelines for a better implementation of the existing recommendations concerning family mediation and mediation in civil matters*), dostupno na: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/series/Etudes5Ameliorer_en.pdf (zadnji posjet: 16. 12. 2023.)
- Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/1990, 135/1997, 08/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 05/2014
- Zakon o braku i porodičnim odnosima, Narodne novine, br. 11/1978, 45/1989, 51/1989 (pročišćeni tekst), 59/1990
- Zakon o mirenju, Narodne novine, br. 163/2003, 79/2009
- Zakon o mirenju, Narodne novine, br. 18/2011
- Zakon o mirnom rješavanju sporova, Narodne novine, br. 67/2023

Summary

Anica Čulo Margaletić*

PROPERTY LAW DISPUTES AS A SUBJECT OF FAMILY MEDIATION: ON THE WAY TO COMPREHENSIVE MEDIATION

Disputes between family members may or may not concern property. However, the special features of these disputes that make them different than others in the field of general civil law are their interconnection, intertwining and interdependence. These special features are especially emphasized in cases of disputes arising after the dissolution of a family union, when numerous issues must be resolved, concerning, among other things, the legal consequences that such a change brings to the life of each family member individually and all members collectively. It is certainly necessary to reshape existing relationships, and procedures such as family mediation, whose aim is to help and empower individuals in taking an active role in creating their own solutions to disputes with the timely support of a professional – the family mediator – are of inestimable importance. Starting from the above, in this paper we will try to consider the current situation when it comes to the possibilities of applying family mediation as a way of solving property law disputes between family members from the aspect of positive legal regulations, and try to determine the reasons for the limited application of this additional way of resolving these disputes, and make some proposals on how to make this family law institution more visible and recognizable to experts, but also to the general public, with the aim of strengthening and expanding the application of peaceful resolution of family law disputes, including property-related ones.

Key words: family mediation; property law disputes; alternative dispute resolution

---

* Anica Čulo Margaletić, Ph. D., Associate Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; aculo@pravo.unizg.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0001-7688-8366